

mojemu Dziadkowi Bolkowi, który nauczył mnie gwizdać,
w setną rocznicę urodzin

Przemysław Pawlak

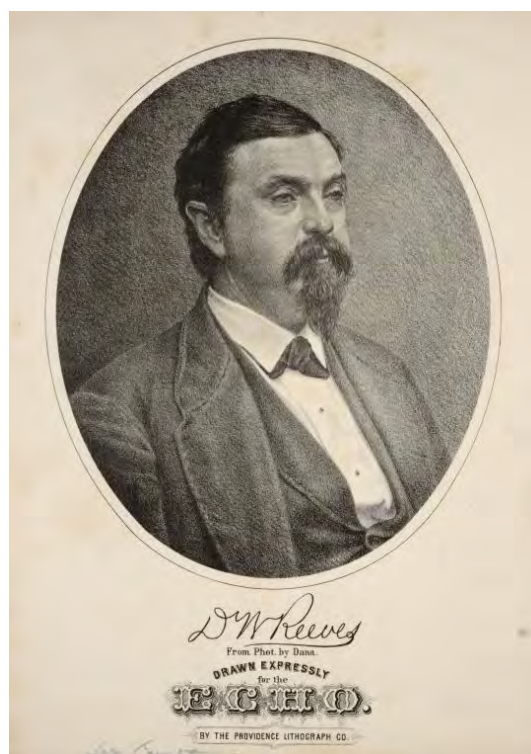
Kto zagwizdże *Homoboco*?

Prawie sto lat temu, w 1918 r. gwizdał *Homoboco* Węborek w *Macieju Korbowie i Bellatrix*. Dwa lata później ten sam utwór, pisany przez dwa c przewidział Witkacy jako tło drugiego aktu *Onych*. Sam Jan Gondowicz stwierdził niedawno, że nie sposób znaleźć *Homoboco*! Nie trzeba się zrażać, ni lękać pierwszego członu tego słowa i stron pornograficznych, wyskakujących wręcz kaskadowo przy próbie przeszukania Internetu. *Boca* i *bocca* to po hiszpańsku i włosku: usta, pysk, wlot, otwór, ale też tapa, przekąska. Czy *homoboco* to odpowiednik Gombrowiczowskiej gęby?

W didaskaliach *Onych* Witkacy bardzo dokładnie opisał charakter muzyki, jaka ma towarzyszyć części tej sztuki – dopingujący. Czyli jaki? Pod nóżkę, podrywający do działania, tańca i ruchu, żwawy, rześki, chyży, a może i hoży! Taki jak maczica – lubieżna samba modna na początku XX wieku, czy nieco wcześniejszy i nie tak wyuzdany cake-walk – wodewilowa mieszanka marszu, polki i two-stepa, z której, gdy dobrze zatańczona, wylewa się sporo białego zachwyty nad czarną pupą, brzuszkiem i cyckiem, że użyję określeń nie tak dosadnych, jak użyłby Witkacy. Afroamerykańską nazwałbym tę pupę, gdybym dywagował o epoce co najmniej o pół stulecia późniejszej. Witkacy wspomina o one-stepie, granym też na 2/4, współcześnie ocenianym już raczej jako pokraczne wykopalisko, rekwizyt filmów kostiumowych. Na **homofoniczny** ragtime *Waiting for the Robert E. Lee* wskazuje Jan Gondowicz, starając się rozwikłać zagadkę *Pożegnania Roberta Lee*.

Oczywiście słusznie zauważył Prymas Polskiej Krytyki Literackiej, że Robert Lee kompozytorem nie był, jeno tragicznym generałem przegranego Południa w Wojnie Secesyjnej. Jednak zanim odtrąbimy błąd autora, bądź pierwodruku i zmienimy *pożegnanie* na *oczekiwanie*, powinniśmy sprawdzić, czy Scott Joplin lub inny *ragman* nie napisał jakiegoś marsza zatytułowanego *Pożegnanie Roberta Lee*. Najstynniejszy rozkaz tego generała, a jednocześnie ostatni po stronie Konfederatów, wydany jego Armii Północnej Wirginii 10 kwietnia 1865 r., przeszedł przecież do historii jako *Rozkaz pożegnalny (Lee's Farewell Address)*. Hermann L. Schreiner skomponował bardzo żwawy *General Lee's Grand March*. Wszystko kręci się wokół amerykańskich marszowych szlagierów i ich potomków z przełomu XIX i XX wieku...

Królem Amerykańskiego Marsza okrzyknięty został za życia John Philip Sousa (1854-1932), który z kolei za swego mistrza uznawał kornecistę, kompozytora i koncertmistrza wielu zespołów orkiestrowych **David Wallace Reeves'a** (1838-1900)¹. Na masoński pogrzeb Reeves'a, którego nazwał *The Father of Band Music in America*, Sousa wystąpił aż 200 róz. Czy ta historia ma cokolwiek wspólnego z *Homoboco*? Otóż prawdopodobnie ma. 12 maja 1932 r. kataloński dziennik „La Vanguardia” opublikował radiowy program dnia, z którego wynika, że o godzinie 20:10 *Radio Asociacion EAJ-15* nadało półgodzinny koncert orkiestrowy; grano następujące utwory: *Niza* Addisona, *Zuleika* Salaberta, *Homoboco* Reeves'a i *Tipsy* Chillemona.

¹ Fot. i biogram na podst.: http://en.wikipedia.org/wiki/David_Wallis_Reeves

Reeves, który zaczynał karierę kornecisty jako czternastolatek w *Oswego Band*, jako dojrzały muzyk napisał ponad sto marszów dla orkiestry Providence (Rhode Island). Dyrygował nią z przerwami przez prawie 34 lata, od 9 kwietnia 1866 r. aż do swojej śmierci 8 marca 1900 r. Najbardziej popularne w USA marsze jego autorstwa to *Second Regiment Connecticut National Guard March*, *The Flag*, *Guide* i *Centennial March*. Z najczęściej wykonywanych utworów popularnych należy wymienić *Fantazję-Humoreskę na temat pieśni Yankee Doodle*, czy *Wariacje na temat Karnawału w Wenecji Nicolo Paganiniego*. Reeves był też pionierem wprowadzania równoległych kontrmelodii w utworach marszowych.

Dobór repertuaru, zaprezentowany w didaskaliach *Onych* przez Witkacego, świadczy o jego osłuchaniu, wyjątkowej orientacji w amerykańskich trendach muzycznych. *Homoboco* to tylko jeden z wielu na to dowodów. Rolę muzyki m. in. w twórczości Witkacego śledzi natomiast od lat Jerzy Skarbowski: *Wprowadzając element muzyczny do dramatów, Witkiewicz najczęściej dodaje do galerii występujących w sztuce postaci kompozytora oraz wykonawcę,*

*niekiedy każe różnym postaciom dyskutować o muzyce i rozstrzygać kwestie estetyczne. Nie zaniedbuje również wprowadzania muzyki jako pewnego rodzaju przerywnika akcji dramatycznej, punktującego bądź to zawiązanie intrygi bądź też jej kulminację. Ten sposób wykorzystywania muzyki jest niewątpliwie zaczerpnięty z teatru tradycyjnego, w którym wypracowano określone stereotypy wprowadzania ilustracji dźwiękowej do gotowej materii przedstawienia. W sztuce W małym dworku na przykład *Anetka gra na fortepianie sonatę Szmitta w momencie, kiedy Kozdroń przyznaje, iż uwiódł kiedyś żonę Nibkowi*, w *Metafizyce* dwugłowego cielecia swoje muzyczne talenty ujawnia Baba, zaś w *Kurce wodnej w czasie rozmowy Edgara Wałpora z Ojcem słycać grę na harmonii w wykonaniu Ryszarda Korbowa-Korbowskiego. Dramat Szewcy jest w ogóle sztuką ze „śpiewkami”, a prokurator Scurvy zamienia wielokrotnie wypowiedane przez siebie kwestie na partie barytonowe...*²*

de los Estudios, 1, segundo, el próximo día 27 del corriente, a las doce del día.

Los señores Accionistas que deseen asistir deberán depositar sus acciones con cuatro días de antelación al de la celebración de la Junta, en la Caja de la Sociedad o en cualquiera de los siguientes Bancos: Sociedad Anónima Arnús-Garí, Banco Comercial de Barcelona y Banco Hispano Colonial.

Barcelona, 11 de mayo de 1932
El Secretario,
José de Montoliu

COMPANIA DEL FERROCARRIL DE MADRID A ARAGON

Se pone en conocimiento de los señores tenedores de obligaciones del Ferrocarril Secundario de Orusco a Alócén, de esta Compañía, que habiendo percibido ya del Estado el importe de la garantía de interés correspondiente al ejercicio de 1931, a partir de esta fecha se pagará el cupón núm. 22, de dichas obligaciones, vencimiento 1.º de mes de 1932, y el reembolso de los títulos amortizados en el sorteo celebrado el 1.º de octubre de 1931, de dicha emisión.

Carnet de T. S. H.

ESTACIONES FACILMENTE AUDIBLES EN NUESTRA REGION

UNION RADIO BARCELONA, 349 m. — 7 h. 15: Sesión de Cultura Física, por radio. — 7 h. 30 a 8 h.: Primera edición de «La Pa-

nal del pulcro novelista catalán don Carlos Soldevila. — 19 h.: Fin de la emisión. — 20 h.: Apertura. Señales horarias por el carillón. Información de valores y moneda. Cambios de cierre de la Bolsa Oficial de Barcelona y últimos de la de Madrid. — 20 h. 10: Concierto por la orquesta: «Niza», Addison (marcha). «Zuleika», Salabert. «Homoboco», Reeves. «Topsy», Chillemont. — 20 h. 45: Música selecta en discos. — 21 h.: Reportaje microfónico y noticias de prensa a cargo del periodista don J. Navarro Costabella. Cambios de última hora de café, azúcar, cacao, maíz, caucho y algodón. — 21 h. 15: Continuación del concierto: «La Reina ha Relliscat», J. M. Torrens (selección). «Sevilla», Albéniz. «Molinos de viento», Luna (selección). — 21 h. 45: Información teatral. Crítica de estrenos por el crítico teatral don Prudencio Bertrana. — 22 h.: Hora exacta. Continuación del concierto: «Marta», Flotow. «Danza rusa», Tchakowsky. — 22 h. 30: Música de Jazz. Retransmisión de bailes modernos por la orquesta de Casa Llibre, interpretando una escogida selección de bailables. — 23 h.: Programa para mañana. Fin de la emisión.

UNION RADIO MADRID, 411 m. — De 8 h. a 9 h.: «La Palabra» (diario hablado de Unión Radio). — 11 h. 45: Nota de sintonía. Calendario astronómico. Santoral. Recetas culinarias, por don Gonzalo Avello. — 12 h.: Campanadas de Gobernación. Noticias. Bolsa del Trabajo. Programas del día. — 12 h. 15: Señales horarias. Fin de la emisión. — 14 h.: Sobremesa. Campanadas de Gobernación. Señales horarias. Boletín meteorológico. Información teatral. Concierto. — 15 h. 20: Noticias de última hora. Información directa de Unión Radio. Indica de conferencias. —

to. — 18 h. 30: Informaciones. Noticias de última hora. Carreras de caballos. — 18 h. 45: Orquesta vienesa. — 19 h. 15: Concierto. Canto. — 19 h. 30: Música militar. — 19 h. 45: Recital de acordeón. — 20 h.: Melodías. — 20 h. 15: Música de baile. — 20 h. 30: Concierto orquestal. — 20 h. 45: Orquesta argentina. — 21 h.: Concierto de música de óperas. — 21 h. 15: Concierto orquestal. — 21 h. 30: Informaciones. Noticias de última hora. — 21 h. 45: Concierto. — 22 h.: Hora de los radioyentes. — 22 h. 15: Informaciones. Periódico hablado de Africa del Norte. — 22 h. 30: Continuación de la hora de los radioyentes. — 23 h.: Boletín meteorológico. Noticias varias. Cierre de la estación.

RADIO NOTICIAS

RETRANSMISIONES RADIO BARCELONA
Hoy, jueves, a las 20 horas, Radio Barcelona retransmitirá desde el Ateneo Enciclopédico Popular, la conferencia que pronunciará don Joaquín Sánchez Cordovés director de Radio Barcelona sobre «La transmisión de imágenes por radio y su aplicación en la meteorología y en la aviación».

² J. Skarbowski *Muzyka w powieściach i dramatach Stanisława I. Witkiewicza* [w:] "Muzyka" nr 2/1992, s. 76.